

Arviointitiedon hyödyntäminen tietoperustaisessa johtamisessa

Ritva Jakku-Sihvonen,
Opetushallitus, Hki 5.1. 2008

Miksi tietoperustainen johtaminen on entisetään korostunut ?

1. 1990-luvulle tultaessa julkishallinnossa oli omaksuttu tuloskeskinen johtaminen

2. EU:ssa ja OECD:ssä korostunut tietoperustainen johtaminen (evidence-based policy-making)

3. Suomessa tutkijoiden ja päättäjien yhteistyöllä koulutuksen kehittämisessä on pitkät perinteet (esim. peruskoulu)

Millaista tietoa laatuhallittu johtaminen edellyttää?

1. Ympäröivää yhteiskuntaa koskevaa trendi- ja muutostietoa (tilastot ja laadulliset kuvaukset)
2. Poliittisen ohjauksen asettamaa tavoitetietoa
3. Talouskehitystä koskevaa tietoa (indikaattorit)
4. Uusinta tutkimustietoa
5. Palautetietoa (asiakas- ja sidosryhmäpalautetta)
6. Sisällöllistä seurantatietoa (indikaattoritietoa)
7. Henkilöstön riittävyteen ja hyvinvointiin liittyvää tietoa
8. Toiminnan tuloksia ja toimintaprosessien mielekkyyttä koskevaa arviointitietoa

Miksi arviointitieto on tärkeää?

- **Koulutuksen arvioinnin tarkoituksena on turvata tämän lain tarkoituksen toteuttamista ja tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.**
- **Opetuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.**

Perusopetuslaki luku 5,21 §

Tutkimuksen ja arvioinnin eroja ja yhtäläisyyksiä (esim.Popham 1988, 13)

- Knowledge based on evaluation is
  - produced by scientific methods
  - valid and often context-bound
  - aimed at defining the value of the action or phenomena
- Knowledge based on research is
  - produced by scientific methods
  - valid, reliable and general
  - aimed at generating new knowledge

Millaista arviointitietoa tuotetaan?

- Suuriin aineistoihin perustuvat joukkoarvioinnit
(large-scale assessments, based on samples or a complete set of material)
- Temaattiset arvioinnit (thematic evaluations)
- Ohjelma-arvioinnit (programme evaluations)
- Itsearviointit (self-evaluations)
- Vertaisarviointit (peer reviews, benchmarking)
- Laadunvarmennusjärjestelmien auditoinnit
(auditing external quality assurance systems) etc.
- Kyselyt (esim. asiakastyytyväisyyskyselyt)

Opitun arviointi korostuu

1. Opettajan antaman arvioivan palautteen merkitys oppimisprosessin suuntaajana korostuu

2. Päätösarvioinnin merkitys korostuu opiskelupaikoista kilpailtaessa

3. Todennetun osaamisen (=todistusten) arvo työelämässä kasvaa erityisesti globaaleilla työmarkkinoilla

Miksi oppimistulosten laadun arviointi on tärkeää?

- Oppilas tarvitsee palautetta työstään osatakseen suuntautua oikein
- Opettajan tarvitsee tietoa siitä, miten se mitä on haluttu opettaa, on opittu
- Koulu (rehtori?) on vastuussa siitä, että opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteissa asetetut tavoitteet on saavutettu
- Opetuksen/koulutuksen järjestäjä tarvitsee tietoa siitä, miten sen ylläpitämä toimintaa vastaa sille asetettuja vaatimuksia
- Poliittis-hallinnollinen järjestelmä tarvitsee tietoa osaamis- ja sivistysvarannon laadusta ja määrästä

Opetusjärjestelyjen resurssoija tarvitsee tietoa monenlaista tietoa

- Opetuksen laadun arviointi edellyttää kasvatustieteellistä tutkimusta tuekseen
- Suomen oloihin soveltuvasta tutkimustiedosta on selvä puute
- Kansainvälisten havaintoihin perustuvia yleisiä havaintoja tulisi hyödyntää kansallisissa kokeiluissa

Vertaisarviointi tuottaa paikallistasolle tietoa

Vertaisarviointi on työtapa, joka perustuu kumppanien keskinäiseen luottamukseen ja asiantuntijuuden hyödyntämiseen toiminnan kehittämiseksi tarpeellisen kokemusperäisen tiedon tuottamisessa.

Vertaisarviointi

- on luonteeltaan kontekstuaalista arviointia, jossa vertailtavissa olosuhteissa työskentelevät organisaatiot hyödyntävät omassa toiminnassaan kehitettyjen käytäntöjen laatua.
- Vertaisarvioinnissa laadunarvioija nauttii yhteistyökumppanin luottamusta ”arjen asiantuntijana”

Laadunvarmennusauditoinnit oppilaitosten arkea

- Ulkopuoliset laatujärjestelmien auditoinnit arkipäivää korkeakouluissa ja ammatillisessa koulutuksessa
- Myös vertaisarvioinneista hyviä kokemuksia
- Palvelevat toimivaa johtoa monipuolisesti

Laatuorientoitunut oppilaitos työyhteisönä

- Oppilaitoksen toimintaa ohjaavat selkeät tavoitteet, joiden toteutumista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.
- Pedagoginen kehittäminen perustuu opettajakunnan toteuttamaan kehittämistyöhön, joka on tavoitteellista ja yhteisöllistä (oppimista). (ks.Ojala 2007)

CQAF - ammatillisen koulutuksen laatusuositus 2008

Suunnittelu
Toteuttaminen
Arviointi
Palaute- ja
muutosmenettelyt

Toimintojen kokonaisuus
Asiakassuuntautuneisuus
Johtajuus
Tuloshakuisuus
Jatkuva oppiminen ja parantaminen
Henkilöstö voimavarana
Toimivat prosessit
Verkostot ja kumppanuudet
Yhteiskuntavastuu

Arvioinnin luotettavuus lisää käytettävyyttä

- Arvioinnin tarkoitus tuottaa koulutuksen kehittämistä palvelevaa tietoa.
- Arvioinnissa käytetyt aineistot ja menetelmät tulee dokumentoida.
- Arvioivien johtopäätöksien tulee perustua käytettyyn aineistoon ja tehtyihin havaintoihin.
- Arvioijalla on oltava arvioitavan kohteen riittävä tuntemus ja arviointimenetelmien riittävä hallinta.

Arvioijalla suuri vastuu

- Arvioija on vastuussa siitä, että arviointi on tasapuolista ja ottaa huomioon toiminnan kontekstin.
- Arvioija vastaa työnsä laadusta.
- Johtopäätöksen kirjoittamistapa tärkeä osa tulosten käytettävyyttä.

Arvioijan vapaus

1. Arvioijien ja tutkijoiden on voitava työskennellä riippumattomina, vailla minkäänlaista painostusta.
2. Arvioijan omat eettiset valinnat ovat merkittäviä. Arvioijalla on oikeus esittää valintojensa (arvo)perusteet.

Arvioijien/tutkijoiden ja päätöksentekijöiden yhteistyö

- Arvioijien ja tutkijoiden on opittava olemaan paisti kriittisiä ja analyttisiä myös halukkaita kehittämään koulutusta
- Poliittisten päättäjien ja valmistelevien virkamiesten on opittava kuuntelemaan kritiikkiä ja arvostamaan tutkijoiden ja arvioijien tekemiä havaintoja

Ajan haasteita laadunhallinnalle 1.

- Tietoympäristö hajautuu
- Tutkimusperustainen tieto englanninkielistyy
- Tietomuoto sähköistyy (=Googletettu tieto valtaa alaa)
- Opiskeluaineistona käytetty tieto monipuolistuvat ja monikerrostuu
- Tiedon luotettavuus jää hankkijan vastuulle (esim.wikipedia)

Ajan haasteita laadunhallinnalle 2.

- Opiskelijaryhmät heterogeenistuvat
- Opiskelijoiden ikähaitari laajenee
- Opiskelijoiden yleissivistys myös ammatillisen ja lukiokoulutuksen aikana heterogeenistunutta (valinnaisuudet), erityinen haaste aikuiskoulutuksessa
- Opiskelijoiden sosiokulttuurisessa tausta erilaistuu (monikulttuurisuus ja perherakenteet)
- Työ- ja harrastuskokemuksissa suuria eroja
- Tiedonhankintavalmiuksissa huomattavaa hajontaa
- Koulukseen motivoitumisessa eroja

Ajan haasteita laadunhallinnalle 3.

- Julkishallinto edellyttää tuottavuuden lisäämistä – resurssointi näyttää niukkenevan entisestään
- Kuntaremontti saattaa vaikuttaa oppilaitosverkostoon - uudenlaiset yhteisjärjestelyt lisääntynevät
- Erityisopetuksen järjestäminen ”inklusion hengessä” asettaa opetushenkilöstölle monenlaisia haasteita

Haasteita tietoperustaiselle johtamiselle 1.

- Laadunhallinnan edellyttämän tutkimus-, arviointi-, seuranta- ja vertailutiedon tarve kasvaa sekä paikallisella että kansallisella tasolla
- Poliittisten päättäjien ja tiedontuottajien vuoropuhelu lisääntyy.

Haasteita tietoperustaiselle johtamiselle 2.

- **Arvioijien ja tutkijoiden** on viestittävä tuloksensa selkeästi määritellyin käsittein.
- **Virkamieskoneiston** on opittava osoittamaan päätöksenteon valmisteluvaiheessa ne seikat, joista vallitsee kohtuullinen yksimielisyys tutkitun tiedon perustalta ja ne seikat, joista on selvästi ristiriitaista tietoa.
- **Päätöksentekijä** kantaa vastuun valinnoistaan ja päätöksistään.

Kaikissa viestinnässä on käytettävä selkeästi määriteltyjä käsitteitä!

Jotakin jää aina arvioimatta...

- Koulutuksen tuotos muodostuu välittömästä kasvatuksellisesta tuotoksesta, joka näkyy opiskelijan kognitiivisten, affektiivisten ja toiminnallisten valmiuksien arvonnaisana.
- Huomattavasti vaikeammin arvioitavia ovat ne vaikutukset, jotka näkyvät hyötynä yhteiskunnalle: työllistettävyys, ansiotaso, sosiaalinen asema, osallistumisvalmiudet. tuottavuuden kasvu. kansainvälinen kilpailukyky jne. (Lehtisalo 1992,163)

Mitä on laatu?

”Musiikki ei kuitenkaan ole se, mikä soi, vaan musiikki on: miksi se, mikä soi,
soi niin kuin se soi silloin, kun se soi.”

(Leif Segerstam 2006, Lokakuun exba.net –verkkolehti, Laatukeskuksen lehti 2006)